

OSNOVNI PODACI:

Organizaciona jedinica	01.07.100.	Fakultet poslovne ekonomije
Skraćenica	FPE-CMM	
Katedra	01.06.310.	Katedra za ekonomsku teoriju, analizu i planiranje
Predmet/modul	5.01.14.007.	Upravljanje troškovima

VRSTA PREDMETA:

Funkcionalna oblast	Opšti
Nivo apstraktnosti	Napredni
Tip predmeta-obaveznost	Obavezni

MATIČNOST PREDMETA:

Naučna oblast	5	Društvene nauke
Naučno polje	5.01.	Ekonomija
Uža naučna oblast	5.01.13.	Teorijska ekonomija

OPIS PREDMETA:

Obrazovni i profesionalni ciljevi:	Osnovna svrha ekonomije troškova sadržana je u principima ekonomije – ekonomičnosti, rentabilnosti i profitabilnosti, odnosno, principu efikasnosti i principu efektivnosti, tj. ekonomije koja zahteva da se rade prave stvari na pravi način uz što niže troškove i sa što većim profitom. Strategija troškova je potrebna da bi preduzeće racionalno reagovalo na promene u sredini – domaćoj i međunarodnoj.
Kompetencije/obrazovni ishodi:	Student će savladati teorijske osnove upravljanja tržišnim poslovanjem prema kriterijumu troškova i efektivnog ulaganja kapitala. Steći će znanja koja su neophodna za: <ol style="list-style-type: none"> 1. Određivanje optimalnog kapaciteta proizvodnje 2. Prilagođavanje kapaciteta proizvodnje potrebama tržišta 3. Identifikovanje međuzavisnosti ekonomskih zona proizvodnje i troškova 4. Određivanje optimalne proizvodnje i optimalne veličine serije 5. Utvrđivanje zona iskorišćenosti kapaciteta u odnosu na ponašanje 6. Analiza dinamike troškova i obima proizvodnje 7. Utvrđivanje optimuma raspodele faktora proizvodnje Student će usvojiti znanja potrebna za analiziranje i kontrolu troškova i njihovo efikasno upravljanje. Savladaće osnovne metode obračuna troškova i kalkulacija.
Savladane vještine:	
Sadržaj predmeta:	<p>ULAGANJA U PROCES REPRODUKCIJE</p> <p>ULAGANJA VRIJEDNOSTI U OBLIKU TROŠENJA ELEMENATA PROIZVODNJE</p> <p>ULAGANJA VRIJEDNOSTI U OBLIKU ANGAŽOVANJA SREDSTAVA U REPRODUKCIJI. Pojam angažovanja. Vremenski aspekt angažovanja</p> <p>TROŠENJE I ANGAŽOVANJE KAO ELEMENTI ULAZA MEZOEKONOMSKOG SISTEMA</p> <p>TROŠENJE KAO OBLIK ULAGANJA I NJEGOVA KLASIFIKACIJA</p> <p>IZRAŽAVANJE TROŠENJA KAO OBLIKA ULAGANJA</p> <p>NATURALNO IZRAŽAVANJE TROŠENJA. Utrošci materijala. Utrošci osnovnog materijala. Utrošci pomoćnog materijala. Utrošci režijskog materijala. Utrošci sredstava za rad. Utrošci radne snage. Uslovljenost utroška elemenata proizvodnje</p>

FINANSIJSKO IZRAŽAVANJE TROŠENJA. Novčani multiplikatori utroška. Cijene sredstava za proizvodnju. Zarade za izvršeni rad

UTICAJ TROŠKOVA NA EKONOMSKU EFIKASNOST PREDUZEĆA. Struktura vrijednosti proizvodnje. Odnos cijene koštanja i cijene proizvodnje

KLASIFIKACIJA TROŠKOVA

PODJELA PREMA ELEMENTIMA PROIZVODNJE, Troškovi materijala. Troškovi sredstava za rad. Troškovi radne snage

PODJELA PREMA MJESECIMA NASTANKA

PODJELA TROŠKOVA PREMA VEZANOSTI ZA NOSIOCE

PODJELA PREMA NAČINU OBRAČUNA PO NOSIOCIMA

PODJELA PREMA USLOVLJENOSTI PROIZVODNOM I NJENOM PRIPREMOM

PONAŠANJE TROŠKOVA U FUNKCIJI PROIZVODNOG KAPACITETA I NJEGOVOG KORIŠĆENJA

USPOSTAVLJANJE I KORIŠĆENJE PROIZVODNOG KAPACITETA

DEFINISANJE I KLASIFIKOVANJE PROIZVODNIH KAPACITETA

EKONOMSKI ASPEKTI IZBORA VELIČINE KAPACITETA ORGANIZACIONA STRUKTURA KORIŠĆENJA KAPACITETA

TROŠKOVI U FUNKCIJI KAPACITETA I OBIMA PROIZVODNJE

FIKSNI I VARIJABILNI TROŠKOVI

REAGOVANJE TROŠKOVA NA DINAMIKU OBIMA PROIZVODNJE.

REAGIBILNOST PO VRSTAMA TROŠKOVA. Stepen reagibilnosti fiksnih troškova. Stepen reagibilnosti proporcionalnih troškova. Stepen reagibilnosti relativno fiksnih troškova

FIKSNI TROŠKOVI

ZAKONITOSTI U PONAŠANJU FIKSNIH TROŠKOVA U FUNKCIJI KORIŠĆENJA KAPACITETA

FIKSNI TROŠKOVI U FUNKCIJI RAZVOJA MEZOEKONOMSKOG SISTEMA

OBJEKTIVNA I SUBJEKTIVNA KOMPONENTA FIKSNIH TROŠKOVA

UPRAVLJANJE PONAŠANJEM FIKSNIH TROŠKOVA

VARIJABILNI TROŠKOVI

PROPORCIONALNI TROŠKOVI. Zakonitosti u ponašanju proporcionalnih troškova u funkciji korišćenja kapaciteta. Proporcionalni troškovi u funkciji razvoja mezoekonomskog sistema. Upravljanje ponašanjem proporcionalnih troškova.

RELATIVNO FIKSNI TROŠKOVI. Zakonitosti u ponašanju. Objektivna i subjektivna komponenta relativno fiksnih troškova. Upravljanje ponašanjem relativno fiksnih troškova

PONAŠANJE UKUPNIH TROŠKOVA U FUNKCIJI DINAMIKE

OBIMAPROIZVODNJE. PONAŠANJE UKUPNIH TROŠKOVA U FUNKCIJI NJIHOVE KVANTITATIVNE. SPECIFIČNOSTI PONAŠANJA U DINAMICI PROIZVODNJE

Degresija troškova. Progresija troškova. Remanentnost

RAZVOJNI TOK TROŠKOVA I ZONE KORIŠĆENJA KAPACITETA   Zona degresije. Zona progresije. Zona optimalnosti

GRANIČNI TROŠKOVI. Pojava graničnih troškova u funkciji dinamike korišćenja kapaciteta. Granični troškovi i poslovna politika

METODOLOŠKI ASPEKTI TROŠKOVA

IZRAČUNAVANJE PRAGA EKONOMIČNOSTI

POJAM I ZNAČAJ PRAGA

UTVRĐIVANJE PRAGA EKONOMIČNOSTI

PRIMJENA PRAGA EKONOMIČNOSTI U POSLOVNOJ POLITICI

METODE UTVRĐIVANJA FIKSNE KOMPONENTE TROŠKOVA

METODOLOGIJA RAŠČLANJIVANJA UKUPNIH TROŠKOVA

METODE UTVRĐIVANJA FIKSNE KOMPONENTE U UKUPNIM TROŠKOVIMA

METODE IZRAČUNAVANJA CIJENE KOŠTANJA

METODOLOŠKI PROBLEM PRENOŠENJA TROŠKOVA NA NOSIOCE

	OSNOVNE KALKULATIVNE METODE. Divizionna kalkulacija. Kalkulacija pomoću ekvivalentnih brojeva, Kalkulacija kuplovanih proizvoda. Dodatna kalkulacija. Metoda direct costing. Kombinovanje kalkulativnih metoda KALKULACIJE PREMA VREMENU NJIHOVE IZRADE. Planska kalkulacija cijene koštanja. Stvarna kalkulacija cijene koštanja POPIS SLIKA OBJAŠNJENJE UPOTREBLJENIH SIMBOLA U OBRASCIMA I SLIKAMA PRINCIPI IZBORA I UPOTREBE SIMBOLA
--	--

METRIKA PREDMETA:

ECTS	Nastavne aktivnosti (čas)					Individualni rad		SVEGA časova rada	
	Kontakt časovi		Vježbe treninzi	Seminarski i stud. radovi	Pedagoške radionice	Stručna i ključ. praksa	Individual. i grupno učenje		Istraživ. izvora
	R	V							
5	20	10	30		10		70	10	150

Jezici izvođenja nastave	Jezici naroda BiH			
---------------------------------	--------------------------	--	--	--

PREDUSLOVI ZA PRISTUP

Šifra	Naziv predmeta/modula znanja	Ocjena	Opis uslova (dodatni)
			Uslov godina studija ≥ 3
5.01.13.005.	Mikroekonomija		Položen ispit

METODIKA IZVOĐENJA PREDMETA

U toku obrade predmeta predviđena su:

- 30 kontakt-sati interaktivnih predavanja;
- 10 sati za istraživanje izvora;
- 30 sata za izvođenje vježbi;
- 10 sati za pedagoške radionice

Predavanja prema utvrđenom rasporedu uz korištenje savremenih prezentacionih i demonstracionih sredstava i tehnika sa primjenom interaktivne metode rada sa studentima čime se stiče uvid u njihova predznanja i specifična iskustva zasnovana na obrađivanoj problematici, ali i uvid u kontinuitet savladavanja gradiva. Korištenje didaktičkih i **edukativnih sadržaja u elektronskoj i digitalnoj formi** (koji uključuju i snimljena predavanja i mentorske vježbe) na različitim video-prezentacionim medijima (video-kasete, interaktivni multimedijalni optički mediji).

Izvođenje **vježbi** namjenjenih za sticanje praktičnih vještina i elaboriranje praktičnih aspekata osnovnih tema. Vježbe su svojim sadržajem prate tematske jedinice predavanja. Kao specifični oblici vježbi primjenjuju se **repetitoriji** gdje asistenti/demonstratori pripremaju studente za polaganje ispita nudeći im koncizni pregled glavnih tačaka određenog predmeta.

Pedagoške radionice (workshops) u kojima se sadržaji vezani za određene teme predstavljaju u vidu konkretnog problema čije se rješenje treba ponuditi kroz individualnu i grupnu interakciju. Primjenjuju se specifične radionice obrade "**studija slučaja**" (case-study analysis).

Oblici i metode kojima se ostvaruje nastavno-edukativni proces za sve vrste studija impliciraju ostvarivanje uslova za visoku motivaciju studenata, aktivan odnos studenata kroz multidimenzionalnu interakciju i participaciju u nastavnom procesu i ostvarivanje nastavnog procesa u vidu pedagoške radionice u kojoj studenti aktivno rade na gradivu i ostvaruju efikasne modele interaktivnog pedagoškog komuniciranja i planirane

pedagoške ishode bilo samostalno, bilo u međusobnoj interakciji i uz pomoć nastavnog osoblja.

EVALUACIJA RADA STUDENTA

Red. br.	Vrsta evaluacije	Parcijalna/konačna	Opciona / obavezna	Procenat učešća
01	Učešće u kontaktnom radu - interakcija na predavanjima	predispitna obaveza	obavezni	20 %
02	Seminarski/stručni radovi studenta	predispitna obaveza	obavezni	30 %
03	Ispitne aktivnosti – parcijalni test (problemski test)	parcijalni	opciona	15 %
04	Ispitne aktivnosti – finalni test (problemski test, pisani ispit)	konačni	obavezni	35 %

LITERATURA / IZVORI (navedena po redosljedu važnosti)

Autor (Prezime, Ime)	Naziv publikacije	Sjedište izdavača	Izdavač	God. izdanja	Vrsta publ.*
a/ Osnovna literatura					
BOŽIDAR Stavrić, ŠEFKIJA Berberović, ŽELJKO Baroš	Teorija Troškova	Banja Luka	Panevropski univerzitet "APEIRON"	2006	Knjiga
b/ Dopunska literatura					
c/ Ostali izvori - časopisi,					
Autor – Prezime, Ime (ukoliko je izvor članak)	Naziv časopisa	Sjedište izdavača	Izdavač	God. izdanja	Vrsta časopisa
c/ Ostali izvori – Internet (WEB) izvori					
Naziv sajta	Adresa sajta	Naziv rada/hiperlink	Očitano		
(*)Vrsta publikacije (knjiga, skripta, kompendium, multimedija)					